

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Trafikverket

781 89 Borlänge

Uppdrag att öka det regionala inflytandet avseende flyglinjer med allmän trafikplikt

Regeringens beslut

Regeringen ger Trafikverket i uppdrag att utreda, förbereda och vidta nödvändiga åtgärder för att ge kommunala och regionala myndigheter möjlighet att komplettera det statliga utbudet av flyglinjer med allmän trafikplikt.

Kompletteringen ska kunna genomföras under förutsättning att de kommunala och regionala myndigheterna tar fullt kostnadsansvar för det kompletterande utbudet och att förfarandet sker i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1008/2008 av den 24 september 2008 om gemensamma regler för tillhandahållande av lufttrafik i gemenskapen (fortsättningsvis EU:s lufttrafikförordning) samt i enlighet med andra relevanta regler. Det kompletterande utbudet ska kunna omfatta såväl regionala som interregionala och internationella flyglinjer. Det samlade utbudet av flyglinjer med allmän trafikplikt ska rymmas inom de ramar som följer av bestämmelserna i EU:s lufttrafikförordning.

Det kompletterande utbudet ska kunna ingå i beslutet om inrättande av flyglinjer med allmän trafikplikt för den kommande avtalsperioden 2027–2031.

För att tydliggöra vad som är statens ansvar respektive en kommuns eller en regions ansvar ska Trafikverket ta fram nya eller anpassa befintliga riktlinjer för dels det statliga utbudet avseende flyglinjer med allmän trafikplikt, dels de ramar inom vilka det ska vara möjligt att besluta om ett kompletterande utbud. Trafikverket ska även lämna förslag till de eventuella författnings-

förändringar som myndigheten bedömer är nödvändiga för att uppfylla uppdraget. Om författningsförslag lämnas ska en konsekvensanalys redovisas som motsvarar de krav som följer enligt 6–8 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvenser vid regelgivning.

Trafikverket ska utveckla samverkan med berörda kommuner, regioner och flygplatser för att möjliggöra det ökade regionala inflytandet i beslutsprocessen avseende inrättandet av flyglinjer med allmän trafikplikt. I detta ingår exempelvis att utveckla principer för bindande överenskommelser, kostnadsbedömningar och kostnadsfördelning avseende det kompletterande utbudet av flyglinjer med allmän trafikplikt.

Vid genomförandet av uppdraget ska Trafikverket inhämta synpunkter från Sveriges kommuner och regioner (SKR), Svenska regionala flygplatser (SRF) samt berörda kommuner och regioner.

Trafikverket ska löpande informera Regeringskansliet om uppdragets genomförande.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2025 till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet). I redovisningen ska Trafikverket redogöra för hur uppdraget har genomförts, eventuella förslag till författningsförändringar samt en analys av de konsekvenser som följer av uppdraget, bl.a. för möjligheterna att uppnå de klimatpolitiska målen samt att tydliggöra de finansiella aspekterna. Av denna analys bör det bland annat framgå om de nya förutsättningarna påverkar Trafikverkets kostnader för verksamheten eller om verksamheten i övrigt påverkas av de förändrade förutsättningarna. Vidare ska Trafikverket redovisa en konsekvens- och riskanalys. Vid framtagandet av den analysen ska Trafikverket samråda med berörda kommuner och regioner.

Skälen för regeringens beslut

Ett väl fungerande, långsiktigt hållbart och tillförlitligt transportsystem, där alla trafikslag utvecklas och bidrar till de transportpolitiska målen, är en förutsättning för att hela Sverige ska fungera. Villkoren för att kunna bo, leva och verka i hela landet behöver förbättras.

Sverige är ett avlångt land som ligger i utkanten av Europa. Avstånden är stora såväl inom landet som till destinationer och områden som är viktiga för

svenskt näringsliv. Flyget spelar därför en viktig roll genom att erbjuda snabba transporter som överbryggar stora fysiska avstånd. Flygtrafiken är särskilt betydelsefull för tidskritiska resor och transporter över stora avstånd. Flyget har en viktig roll för att tillhandahålla tillgänglighet för privatpersoner och företag och för att människor ska kunna bo, leva och verka i hela landet. Samtidigt står flyget för en betydande klimatpåverkan. Även om flyget har lägre totala utsläpp än andra trafikslag har flyget stora utmaningar att ställa om. Regeringen har i skrivelsen Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till netto noll (skr. 2023/24:59) bedömt att flera olika åtgärder kommer att bli aktuella.

Den svenska inrikesflygtrafiken i regelbunden linjetrafik hålls ihop med ett nav i Stockholm. Arlanda flygplats har här en viktig roll och bidrar med både nationell och internationell tillgänglighet samtidigt som flygplatsen ligger i närheten av Sveriges huvudstad.

Utgångspunkten för regeringen är att den regelbundna linjetrafiken ska bedrivas på kommersiella villkor. I vissa fall är det dock inte möjligt att bedriva kommersiellt bärkraftig och regelbunden flygtrafik. Det kan i dessa situationer finnas behov av att inrätta flyglinjer med allmän trafikplikt för att säkerställa olika regioners tillgänglighet till Sveriges huvudstad och till andra regioner i Sverige eller andra länder.

Den 15 februari 2023 redovisade en s.k. bokstavsutredare promemorian Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet – för tillgänglighet och beredskap (Ds 2023:3). Utredaren föreslår bland annat att de kommunala och regionala myndigheterna ska ges möjlighet att komplettera det statliga utbudet av flyglinjer, under förutsättning att kommunerna och regionerna finansierar detta samt att det sker i enlighet med EU:s lufttrafikförordning. Utredaren föreslår dock vissa begränsningar för det kompletterande utbudet. Promemorian har remissbehandlats. De flesta remissinstanser är positiva till ett ökat regionalt inflytande, även om det finns remissinstanser som anser att utredarens förslag endast bör genomföras i begränsad form alternativt utan begränsningar för de kommunala och regionala myndigheterna.

Regeringen bedömer att det i dag finns en risk att tillräckliga hänsyn inte tas till de regionala perspektiven inför beslut om allmän trafikplikt. Det kan även förekomma att de nationella och regionala perspektiven skiljer sig åt. Transportsystemets funktionssätt och utveckling har stor betydelse för

förutsättningarna för den regionala utvecklingen och tillväxten. Regeringen anser att det är viktigt att kommuner och regioner ges en ökad möjlighet att bidra till en förbättring av tillgängligheten till och från sina regioner. De kommunala och regionala myndigheterna bör därför ges ett ökat inflytande genom möjlighet att komplettera utbudet av flyglinjer med allmän trafikplikt, i förhållande till det statliga utbudet, med regionala, interregionala och internationella flyglinjer. Detta under förutsättning att de kommunala och regionala myndigheterna tar fullt kostnadsansvar för det kompletterade utbudet och att det sker i enlighet med bestämmelserna i EU:s lufttrafikförordning och andra tillämpliga regelverk.

Den möjlighet som kommer att skapas för kommunala och regionala myndigheter bedöms inte försämra den kommersiella flygtrafikmarknaden.

Trafikverket är behörig myndighet avseende artikel 16 och 17 i EU:s lufttrafikförordning. Det innebär att Trafikverket, inom ramen för denna uppgift och vad regeringen i övrigt bestämmer, är den myndighet som fattar beslut om inrättande av flyglinjer med allmän trafikplikt samt genomför det offentliga anbudsförfarandet. Inom ramen för detta fastställer därmed Trafikverket det statliga utbudet avseende i huvudsak transportpolitiskt motiverad interregional flygtrafik som inte är kommersiellt bärkraftigt. Avsikten med detta beslut är inte att det statliga engagemanget ska påverkas utan möjliggöra ett ökat regionalt och kommunalt engagemang.

På regeringens vägnar

Andreas Carlson

Stefan Zetterlind

Kopia till

Finansdepartementet/BA, K och BSÄ

Klimat- och näringslivsdepartementet/KL och NIM

Landsbygd- och infrastrukturdepartementet/RUL